

PERŽVALGA.

Kalvarijoj šimet atidaryta mergaičių 4 klasių progimnazija. Progimnazijoj dabar yra, kaip rašo „V. Ž.“ korespondentas, 46 mokinės, visos žydelkaitės, išėmus tik keletą gudzių, 3 lenkes ir vieną lietuvaitę. Iš to matyt, kad lietuviai ypatingai nenori duoti apšvietimo savo dukterims, nes juk — iš jų nebus kunigai.

— „Vilniaus Žinių“ N271, pr. metų, patilpęs redakcijos „atsišaukimas“ didžiumą lietuvių. (Tas atšišaukimas atspausdintas ir skyriumi). Po atšišaukimo pasirašo „už redakciją“ kunigas Juozas Tumas, Stakių filialistas. (Atšišaukime pasakyta: „P. Leidėjas (Vileišis), visuomet užjaučias tikrus lietuvių reikalavimus, užsikvietė tad žemiaus pasirašiusį redakcijos sąnarius, o dvasiškoji mano vyriausybė, tam pritardama, teikėsi mane paliuosuoti nuo parapijos valdymo. Sanbrolių reikalavimai privertė mane, nebeatsižvelgiant į savo interesus, kurie kaimoje buvo labiau užganėdyti, sutikti ant kvietimo ir paliuosavimo, įstoti į redakcijos sąnarius ir paleisti šitą atšišaukimą į Jus, *Lietuviai Krikščionis-Demokratai*, kaipo Lietuvių didžiumą“). (Kursyvas paties autoriaus).

Toliaus žadama, kad „Vilniaus Žinios“ pasiliks progresyvišku naujosios galdynės laikraščiu, nepartijiniu, „apkenčiančiu laisvas nuomones“ ir tt.

Kun. Tumas, kiek zinoma buvo redaktorium jau neišleidziamo „Tėvynės Sargo“.

— „V. Ž.“ praneša, kad Maskolijoj dabar išeina 40 judašimčių laikraščių, priskaitant ir Peterburgo ir Maskvos leidimus.

— Da pradžioje pereito rudens minėjom ir paskui buvo laikraščiuose apgarsinimas, kad Brooklyne pradės išėdinėti

laikraštis „Pasaulė“. Pačiaus pačių leidėjų apgarsinimuose buvo pasakyta, kad minėtą laikraštį išėdinės naują visuotinos prekybos kompaniją, vardu „Universal Mercantile Association“. Ta „kompanija“ persikeitė iš neseniai girdėtos New Yorke „Cosmopolitan Trading Co.“, kurios buvęs vadovas Menčikovas (tikrai—Jocys, žinomas visai Amerikos liet. visuomenėi!) dabar tapo Chicagoj areštuotas, o „Univ. Mer. Co.“ sankrovą Brooklyne aną savaitę valdžia uždarė ir paėmė į savo globą. Praneša, buk ir antrasis kompanas, B. Vytautas, areštuotas, bet to neužtikriname.

Tai toks likimas „Pasaulės“.

„Vienybės“ skaitytojai, teiksias užsimokėti užvilkta mokėstį ir atnaujint ant šių metų prenumeratą.

Iš Lietuvos.

Graziškiai, Vilkaviškio pav., Suvalkų gub.

Mylimi Lietūviai Amerikoje!

Ar pamislinat kartais apie savo Tėvynę Lietuvą? Ar girdit jos sunus verkiančius!? Ar matot suraišiotus su geležiniais retėžiais, sugrustus kelėjimuose, išstremtus iš tėvynės ir mištančius nuo kulų, durtuvų ir kartuvių!? vis dėl laisvės, dėl duonos!

Toki dalykai dedasi nuolat. Bet žmonės nustojo teip didelio bailumo, — apsirato. Valdžia žino kart jaučiasis pergalėtoja ir pasiryžo ir šaknis revoliucijinio judėjimo išknist. Ir knisa. Nieks nepalytėtas nepasilieka, pradėdant nuo mažiausio, lig seniausio.

Bartininkuos yra apie 5 žemėsargiai; juos žmonės turi užlaikyt, dieną ir naktį juos sergėt; du vežimu turi stovėt ir laukti

kur jie panorės, be mažiausio mur-mur, — vešti. Ir važioja. Šiuo laiku ir jiems pritruko ką veikt; o be užsiėmimo ilgu, reikia patiems išgalvot progą „pašivežint“. Nemislykit, kad jau teip labai valdžiai pasekmingai einasi: socialdemokratų ir kitokių valdžiai priešingų partijų yra daugiau, negu buvo revoliucijai prasiėdėjus. Ypatingai Lietuvoje socialdemokratų labai visuomenės mylimi ir gerbiami; žmonės jau išmoko atskirti socialdemokratų nuo paprasto judašimčio ir plėšiko, nežinrint, kad kunigėliai ir jų laikraštis „Šaltinis“ visaip įkalbinėje, kad esą „socialistai aršiausi plėšikai ir žmogžudžiai“ ir tt. ir tt.

Žmonės „N. Galdynę“ mielai skaito, o iš „Šaltinio“ juokauja šakydami: „E-e, „Šaltinis“ varlių ir daugiau tokių baurių pilnas, o ji kunigėliai uždėką dalina skaityt — dziaugias, kad kas ima“...

Pereitą žiemą kunigėliai sukruoto taisyti prie bažnyčių knygynus. Kalėdojant rinko tam tikslui pinigus; žmonės nesigailėjo: kas rublį, kas pusę davė. Na, ir įtaisė. Nežinau kaip kitur, o pas mus Graziškios dar kas nueina pas kunigėlį paprašyt kokios knygutės, tai gauna kokį numerį „Šaltinio“, arba „Didžiausiu mūsų neprieteliai socialistai ir masonai“ ir daugiau tam panašių. Žmonės tokiu knygyne labai neužganėdinti, ir sako: „bereikalo tik pinigų dėjom“.

Žmonės šiuo kartu nevalia rinkimų į antrąją Valstybės Dumą, bet matomai da politikoj mažai išsilavinę ir mažai apie tai supranta; bet visgi, palyginus su tuo, kaip buvo pora metų atgal, tai didelis žingsnis pirmyn. Žmonės iš pirmosios Dumos laukė ką tokio nepaprasto, — išganymo. Rodės po išvaikymo griebtis visi už ginklo ir kovos neatsižirėdami, bet teip nebuvo.

Kiekvienas tik su sopančia širdžia sudejavo. Mat lietuviai papratę laukti gero tik iš dangaus. Ne visi teip mano, yra ir labai dirbančių, dirba nebijodami nė karės stovio, nė jos „lauko“ žudynių (negalima sakyti „teismo“).

Jeigu jus, lietuviai Amerikoje, norit žinot, kaip dar Lietuvoje einasi, tai skaitykit „N. Galdynę“ ir „Vilniaus Žinias“, ten bemaž yra visos svarbiausios naujienos. Tik — nelaimė — „Naujoji Galdynė“ vargiai galės eiti: jau 4 numerius konfiskavo.

Pereitą vasarą buvo sausa ir nelabai šilta, žolė ir dobilai užaugo gerai; bulvės, vasarojas, vidutiniškai; rugiai ir vidutiniškai. Branda į mazesnė, negu paprastai.

Turgus vidutiniškai: rugiai už 6 pudus 5 rub., avizos už 4 pud. 3 rub.

Bunant tokiam prispaudimui iš valdžios pusės, daug visko turi buti užsilikę, — visur valdžia mato neištikimybę, — ukė ir visokios ukiškos bendrovės negali veikti ir plėtotis, ir matomai, iki nebus vidurinės valstybės tvarkos, nieks negalės eit pirmyn, kas ir buvo mėginę žengti — sustojo.

Sniego sulaukėm nuo 7 dienos gruodžio ir tai da rogėm važinėt negalima, vos ledas žmogų atlaiko.

Vargo Lapelis.

Gruodžio 11 d. 1906m.

Senapilė (Suvalkų gub.) Senapilės draugijos „Šios“ pirmutinis visuotinas įsteigiamasis susirinkimas buvo Lapkričio 19 (Gruodžio 2) d. 1906 m.

Draugijos įsteigėjų vardu Kazys Grinius perskaitė draugijos įstatymus ir pakvietė toliaus užsirašinėti į sąnarius; išviso įstojo į draugiją 50 sąnarių, kiti per laiškus arba per atvykusius sąnarius. Atvyko į susirinkimą 29 sąnariai ir apie 10 sviečių. Pagal skaičių esančių susirinkime sąnarių

(29 iš 50) susirinkimas pripažintas pilnagaliu. Tada K. Grinius užkvietė susirinkusius sąnarius išsirinkti pirmininką šiam susirinkimui. Išrinktas Kazys Grinius; į sekretorius pasikvietė medicinos studentą Antaną Garmų.

Toliaus buvo atlikti šie dalykai: 1) Buvo išrinkti į centralinį komitetą slaptu balsavimu 7 sąnariai — Čiplijauskas Liudvikas (27 balsai iš 29), Griniuvienė Joana (27 b.), Grinius Kazys (27 b.), Milčinskiūtė Veronika (23 b.), Mejus Rišardas (17 b.), Pavalkis Bronislovas (9 b.) ir Verbyla Andrius (9 b.) — visi 7 gyvena Senapilėje.

2) K. Grinius trumpai pasakojo istoriją „Šviesos“, kuri užgimė 1905 metuose liuosybės dienose Lapkričio 27 (Gruodžio 14) d. Tuojaus tada buvo įkurta pradinė lietuviška mokykla Senapilės mieste, p. Veronika Milčinskiūtė dykai pradėjo mokinti, p. Varankos buvo duotas dykai mokyklai butas, umu laiku prisirinko 48 mokiniai. Mokymas ėjo neilgai, vos 3 savaites, nes užstojus karės stoviui valdžia liepė uždaryti mokyklą. Buvo įtaisyti keli knygynėliai; buvo nupirktas už 158 rub. lietuviškų knygų, kurios apverstos knygynėliams ir pigiam pardavimui. Bet toliaus neką galima buvo padaryti — keliems veikliams sąnariams prisiėjo pritraukti iš Suvalkų gubernijos. — Dabar užstojus geresni laikai „Šviesai“, Spalių mėn. 26 d. (sen. sk.) 1906 m. mūsų draugija stojosi valdžios pripažinta ir gali atvirai dirbti. Turime įstatymus*), kurių privalome laikytis. Draugija mūsų yra pilnai demokratiška, pripažįsta visiems lygias tiesas, persekiojimu kitų neusiima, ji rupinasi tuo tik, kad

*) Senapilės „Šviesos“ įstatymai jau atspaudinti „Vilniaus Žiniuose“ No. 251, 1906 m. K. Gr.

Suvalkų gubernijos gyventojai būtų šviesesni ir geresni! Mūsų draugijoje gali rasti vietą ir darbą kiekvienas doras žmogus, nepaisant į tai, kokio jis būtų tikėjimo, tautybės, ar lyties!

3) Toliaus buvo pakeltas klausimas apie mokyklų steigimą. Susirinkimas pataria išrinktai draugijos valdybai užsiimti įkurimu mokyklų, ypač neturtingiems žmonėms, kaip pradinių (su 3 skyriais), taip mokyklų skaitymo ir rašymo, o taip pat ir kilnojamų mokyklų. Pataria kreiptis į dvarų valdytojus, idant dvaruose būtų įtaisytos mokyklos. Draugijos sąnarys Klimas praneša, jogei valdytojas dvaro *Zimnia Krinica*, Kalvar. apskričio, sutinka įtaisyti savo dvarė mokyklą; sąn. Griniuvienė praneša jogei valdytojas dvaro Lucijanavo, Kalvarijos apskričio, p. Ostovskis apsiima įtaisyti mokyklą savo dvarė. Nutarta susinešti „Šviesos“ valdybai su paminėtais ponais.

4) Susirinkimas pataria valdybai kuoplačiausia užsiimti steigimu knygynėlių ir knygų pardavimu.

5) Spektakliams taisyti pakviečia susirinkimas komisiją iš pp. Kriaučiūnienės, Milčinskiūtės ir Griniuvienės.

6) Pagal įstatymus „Šviesos“ draugija turi tiesą taisyti savo skyrius (filijas). Susirinkimas kviečia sąnarius gyvenančius ne Senapilėje tvirti pas save „Šviesos“ skyrius. Sąnariai Rimša, Mičiulis, Tupčiauskas ir Klimas praneša, kad tokie skyriai galima tuojaus įtaisyti Pilviškiuose, Vilkiškiuje, Kybartuose ir Kalvarijoje. Apart to patarta rupintis įtaisyti tam tikrą skyrių šelpti jaunuomenei mokslus einančiai.

7) Pakeltas klausimas, kaip elgties su skyrių pinigais. Nutarta ketvirtą dalį visų pinigų perduoti Centraliniui „Šviesos“ komitetui (Valdybai) ir 3 dalis palikti skyrių reikalams.

8) „Šviesos“ knygynuose ir knygų pardavimuose negali būti laikomos knygos, kurios platina neapšvietimą, bet tam sina žmonių protą. Čia kairie sąnariai nurodė tokias juodašimtiškas knygeles, kaip „Didžiausie mūsų neprieteliai socialistai ir masonai“. Susirinkimas pripažino, jogei tokioms knygelėms ne vieta „Šviesos“ knygynuose.

9) „Šviesos“ įstatymai nutarta atspaudinti lietuviškai ir rusiškai.

10) Šie nutarimai nutarta atspaudinti „Vilniaus Žiniuose“.

K. Grinius.

Gelvonai (Vilniaus gub.).

Kun. Antanas Šimuliūnas, neuzsiganėdindamas nuskriaudęs Gelvoniečius, vydamas jų lietuvišką kalbą iš Gelvonų bažnyčios, norėdamas pragarsėti dar labiau, sumanė sau kaimyniškoj parapijoj, Čiobiškių, grynai lietuviškoj parapijoj, praplatinti lenkišką kalbą, trokšta ne tik įvesti į Čiobiškio bažnyčią lenkiškus pamokslus, bet ir giedojimus laike atlaidų. Garbus, buvusias Čiobiškių bažnyčios klebonas kun. Šlamas, dabar esantis Dūsmėnų parapijoj, atjaudamas kun. Šimuliūno nedorus pasielgimus ir naikinimą lietuviškos kalbos, supeikė per atlaidus kun. Šimuliūną. Apturėjęs kun. Šimuliūnas dar anonimą, peikiantį jo tokį pasielgimą grynai lietuviškoje parapijose, maldauja Vilniaus vyskupo, kun. Šimuliūnas, skųsdamas įvairiais budais kun. Šlamą, Boguslaviškių kleboną, kun. Burbulį ir kitus kaimynus kunigus, idant kun. kleboną Šlamą, Burbulį ir iš kitų kaimyniškų lietuviškų parapijų išvytų lietuvius klebonus ir kamedorius, o ypatingai tuos, kurie apskelbė kunigui Šimuliūnui boikotą už jo nekunigiškus darbus. Tą kun. Šimuliūno skundą ir maldavimus. Jo Šviesenybė Vyskupas Rop-

p'as nusiuntė kun. Burbai, Šventėnų džiakonui, idant iš-tirtų ant vietos.

Kun. St. Stakialė.

Švėkšna (Raseinių pav.).

Parsibaldė atgal iš Kauno į savo „Mychuze“ garsus a. a. „Liet. Balso“ dirbėjas ir „Švėkšnos akademikas“ Antanas Daukšys ir, kaip girdėti, rengias prie to, kad buti vėl išrinktu nuo Švėkšnos valsčiaus važiuoti į Raseinius ir tenai rinkti Dūmos busimų atstovų rinkėjus. Tą turi viltį jis laimėti, nes turi tam geru du „adjutantus“, Dom. S. ir St. S., kuriuodu mokės, kaip ir pernai, varyti ano naudai agitaciją, nes vienas yra didelis valsčiaus sueigose rėksnys, o ant-ras turi „Dievo duotą“ lapišką lipšnumą. Be to dar Daukšys pragarsėjo paskutiniame laike tuo, kad turėdamas savo skaidos (vyrijos) įgaliojimą, išgavo iš izdo permokėtus pinigus ir dabar dalija permokėjusiems tuos pinigus ukininkams, iš kurių kai kurie tačiau jau skundžias, kad ir čia Daukšys kaip kada nevisai teisingai pasielgiąs. Bet, nežiurint į tą, daugelis pranašauja, kad mūsų „akademikas“ nelaimės šį kartą rinkimuose, nes per daug jau esąs Švėkšniškiams gėdos pridaręs Kaune laike buvusių Dūmos atstovų rinkimo ir savo juodašimtišku laikraščiu, kurs jau netiko ir jo paties „adjutantams“. Doresniejei valsčiaus vyrai dabar žvalgos ir stebias, ką iš savo tarpo siųsti į Raseinius rinkėjų rinkti. Kiti nori tam dalykui paskirti Kaz. Ignotą ir dabartinį viršaitį Kaz. Serapi-ną, kuriuodu yra dar ant tiek sąžinišku, kad nepaduos Raseiniuose savo balsų už by kokį juodašimtį ar kitą nenaudėlį. („Vil. Žin.“).

Jurgis Baronas,
— keliaujantis agentas —
„Vienybės Lietuvninkų“.

Ir mokslas nėra išganymu.

Krikščioniškasis mokslas sako, kad draugijos arba visuomenės surėdymas ir tvarka bus tik tada geresnė, jeigu kiekvienas visuomenės narys, ypata bus dorai ir tikybiškai išauklėtas ir dorai gyvęs.

Teip suprasdami draugijos tobulinimosi ir plėtojimosi kelią, krikščionystės atstovai, ypatingai romiškai-biurokratiškoji dvasiškija priešinas visokioms draugijos reformoms arba permainoms iš viršaus, t. y. draudžia žmonėms reikalauti iš valdžios, — ar tai svietiškosios, ar dvasiškosios, — kokių-nors reformų. Jie, be rods, prašo-meldžia kartais šiokių-tokių palengvinimų, bet kadangi visokia savavaldiškoji valdžia užgina ir prašymus (pavyzdys — Maskolijos valdžia), tai jie toliau jau neina ir nutyla, kaip tikri, ištikimi ir nuolankūs valdžios tarnai. Tada pradeda skelbti vien tą, kad tik „dorybę“ ir „apšvietimą“ augštai pakeldami galėsia pagerinti draugiją.

Žinomas dalykas, kad ten, kur reikėjo nusilenkti prieš vyresnybę ir paliaut ją klinčikus su prašymais, turi būti platinama ir ta, „dorybė-apšvietą“ patinkama anai vyresnybei; per tai dorybė ir „apšvietą“ negali but paremta ant mokslo patyrimu, ant visuotino savo pamato, arba principo.

Bet ir pats grynasis mokslas nėra tikruoju apšvietos šaltiniu ten, kur viešpatauja galinčiai — karaliai ir kapitalistai. Despotiškose šaliose mokslas ir dora negali pakilti ir šviesti visuomenei, nes pergales juodoji ranka slopinai tai ir spaudžia žemyn, o mokslo ir doros skelbėjai, ramindami visuomenę ir teisindami tos „juodosios rankos“ darbus, savo dorybės kalvėje dumia filiozofiškosios spekuliacijos (suktybės) dumplės ir tomis miglomis pridenigia tikrąją mokslo šviesą, kuri

turėtų rodyt kelią prie teisybės, prie visuotinos gerovės ir tobulumo.

Tose-gi šaliose, kur nėra carų valdžios, kur politiška laisvė konstitucijose užtikrinta ir ant popieros, ir gyvenime, visą tą mokslo šaulės aptamsinimo darbą atlieka vien mokslinčiai — filiozofijos ir doros kalviai.

„Vien. Liet.“ N47—1906m. straipsnyje „Amerikinis apšvietos kelias Lietuvoje“, aš rašiau: Amerikos kapitalistai „aukautja universitetams tukstančius ir milijonus dolerių, nes žino, kad tie universitetai, užslėpdami ir apgindami savo „geradarių“ „nevidonystės“, išauklės „intelligentus“, kurie, įgiję įtekumą žmonių tarpe, ves juos, tuos žmones, ant politiškos anų „nevidonų“ meškerės“.

Kad ištikrųjų teip yra, tai faktas. Juk buvo atsitikimai, kad profesoriai tapo atstatyti už priešingus šiam kapitalistų surėdymui aiškinimus draugijos klausimų. Visose augštesnėse mokyklose viešpatauja konservatyviškai-kapitalistiška dvasia. O daugelis profesorių ir šiaip „mokslo vyrų“ — tikri kapitalistų bernai.

Syracuse'o universiteto kancleris („chancellor“) Day neseniai — jau ne pirmą kartą, — stojo su energišku kapitalistų apgynimu. Jis, laikraštyje „Leslie's Weekly“, aštriai kritikuoja Amerikos valdžią (su prask: kapitalistų valdžią), kad toji nori kontroliuoti (peržiurinėti) veikimus didžiųjų korporacijų (arba vadinamų trustų). Jau ir tas valdžios „noras“ menkai ką reiškia, — nes varnas varnui akies neiškirs, — bet jis, Day, tą vadina milijonierių edimu („millionaire-phobia“), t. y. — bukvaldžia norinti suėsti milijonierius. Jis sako, kad ne vien kapitalistų manta dabar yra padidėjus, bet ir algos ir uždariai, o darbo valandos esą labai sumažintos. 100 milijonų dolerių, girdi, dabar,

nėra didesnė manta už 100 tukstančių pereitame šimtmeityje. Vienok jis nemini to, kad viduryje pereito šimtmečio uždariai buvo didesni, negu dabar... Nenori nurodyti to, kad dabar varguolių skaičius kur-kas didesnis ir vargas baiesnis. O milijonieriai kurie pralobę suktybėmis, sprandų sukimais — plėšimais; kurie dabar neliauja ir neliaus plėšią ir lupią visuomenės, kol šiosios dauguma nesusipras ir neišnaikys revoliucijos keliu privatišką nuosavybę, kaipo ypatingo pralobimo ir visų skriaudų šaltinį, — milijonieriai dabar turi, anot Day'o, but laisvi nuo visokios kontrolės.

Vienas lietuvys, turįs valdišką vietą Amerikoje, pasakojo apie vieno buvusio detektyvo (šnipu) nuomonę apie anarchistus. Jis pasigyręs, kad važtaves sykį į Italiją gaudyt anarchistus.

— Kam da jums reikėjo važiuot į Italiją? — nusitebėjo minėtas lietuvys: — Juk ir čia Jungtinėse Valstijose yra gana anarchistų. Ana Rockefelleris, Armour, Morgan ir kiti — kas, ar ne anarchistai?

— Tai — tie *no dangerous* — nepavojingi, — atsakė detektyvas.

Tie, mat ir anachistai, bet „nepavojingi“. Ir nors tam šnipui buvo prirodyta, kad toki Rockefelleriai nežiuri jokių įstatymų, viską mina po kojų, elgiasi savavališkai, taigi jie tik daro anarchiją, vienok jis pasiliko prie savo nuomonės, kad šitos rušies anarchistai esą „nepavojingi“. Na, o minėtasai Syracuse'o universiteto kancleris da randa „genijų“ šitų nepavojingųjų anarchistų: Rockefelleris, Hill'o, Morgano, Carnegie'o, Armouro, Swifto.

Rockefelleris pereitą vasarą buvo pabėgęs į Europą nuo greičiančio arešto už jo plėšikiškas suktybes, ir joks detektyvas

nebuvo pasiūstas jo gaudyti. Dabar teismas neva baudžia jo korporaciją, atima štriuopos šimtus tukstančių. Didelio daikto tokiam bilijonieriui: 100 tukstančių jam reiskia tiek, kiek darbininkui 100 skatikų! Pavogęs ar išplėšęs kam 1 milijoną gali lengvai užsimokėt tukstantį dolerių štriuopos už tą vağystę.

Goldwin Smith, gyvenęs Kanadoje, kaip filiozofas ir politikas, randa Jungtinių Valstijų konstitucijoj spragą, butent tą, kad... nėra čia karaliaus, kad prezidentas neturi valios. O tą prezidento valia ištikrųjų ne ką mažesnė už Anglijos karaliaus... Beto, prez. Roozeveltas pereitą rudenį savo „massage“ paduotame kongresui, eimanuoja, kad prezidentui konstitucija neleidžia išreikšti pilnai veikiančiosios valdžios galę ir kad turėtų but stipresnė armija ir laivynas, delto, kad prezidentas galėtų geriaus apginti ateivių tiesas!...

Goldwin Smith sako, kad ir kapitalistų nereikia per daug užkabinėti, nes kapitalas turįs sparnus, o Kynai yra šalis, kur, esą, jis nulekęs apkraus visą pasaulę pigiais pardaviniais... na, o tada Amerikos darbininkams reikės dvesti be darbo....

(Iš tos nuomonės gali matyt bent vieną teisingą dalyką: kapitalistai nėra „patrijotais“, kad gali pamestis savo „tėvynę“ ir da-gi paskandyt ją iš svetur atgabentais išdirbiais. Tai tegul kapitalizmo šalininkai „tautiečiai“ nekaltina vien socialistus, už „stoką“ patrijotizmo).

Dr. J. Šliupas paskutiniu laiku, po ilgos petraukos, pradėjo važinėti į susirinkimus prakalbų sakyti ir pradėjo tose prakalbose niekinti jau ir tautiečių (ne vien kunigų) laikraščius, už tai, kad juose tal-

pinami neteisingi apgarsinimai, ypač tokių daktarų gydytojų, kaip Collins, Landes ir k.

Daktaras S. turi tiesą, ir aš supločia jo kalbai, kad žinočia jog jo tikslas yra grynas, sąžiniškas. Bet dabar matyti tik negražus ir neteisingas nurodymas, buk to blogumo šaltinis yra tai tik laikraščiai, talpinanti panašius apgarsinimus. Daktaro tikslas juo negražesnis, kad jis niekina ir duoda suprast, kad neverta tokių laikraščių ne skaityt! (Tai gryna kunigų taktika!) O kolei tie laikraščiai, — tariant — prie jų dirbantieji žmonės, — buvo daktarui geri, tai jis tuomet juos gyrė, rodijo skaityt ir niekad nekliudė neteisingų apgarsinimų, kurių tuomet atsitaikydavo da aršesnių, negu Collinso ir t. p.

Teisybė, tie ilgi daktariškiesiems apgarsinimai tankiausiai yra paprastų išnaudotojų, visai ne daktarų. Bet ką sakyti ant tikrų daktarų, kurie rimtuose straipsniuose, su „moksliškais“ prirodymais išvadžioja, kad įsiviešpatavusi pastaruoju laiku šiltinė („typhoid fever“) Philadelphijoje, Serantone ir kitur Pensylvanijos valstijoje paeinant iš oysterių, o ne iš nefiltruoto upių vandens, kokį turi gerti žmonės ypač Philadelphijoje.

Teip tai aiškina daktaras H. B. Knapp iš Philadelphijos. Jis ligos priežastį numeta ant oysterių ir teip užginčija visuomenės ir kai kurių kitų daktarų nuomonę.

Nebudamas daktaru, nesiginčysiu apie tai, bet pasakysiu kaip man tas išrodo: jeigu oysteriai užkrėtė liga, tai žmonės patys kalti, kam juos valgo; jeigu gi vanduo, su visokioms žmonių, gyvulių ir dirbtuvių išmetomis, kaulinyčių ir kapinių išplovomis yra, pagal d-rą Knapp, nekenktinas žmonių sveikatai, tai reiškia, kad ir Philadelphijos „grafteriai“ yra žmonėms nekenktini. Apie

5 milijonus Philadelphija išleido įtaisymui filtro (vandeniui išvalyti), viskas sulindo į republikonų grafterių kišenių. Kilo triukšminga byla prieš republikonų „mašina“, ir keli jos nariai, kurių tarpe garsiausias yra Durham — laukia teismo. Kur jie? Kalėjime? Kur tau! Buvo prašalinę nuo politiškos dirvos — nutilo, o dabar laikraščiai pamini, kad Durham'as vėl yra vyriausiu Philadelphijos politikos vadovu! Na, ir galima numanyti koks bus teismas tam didžiamjam kriminalistui. O be to ir daktarai (tikri, ne pri-gavikai!) atsiranda, ką išteisi-na tų visuomenės zudytojų — nuodytojų darbus, parodydami, kad vanduo, panašus savo išveizda į „bekauzės“ skystimą, nėra pavojingas, kaip ir anų milijonierių anarchija.

Iš to viso matyt, kad ir mokslas šiandien nėra visuomenės išganymu, tankiai to mokslo, kaip ir doros skelbėjai tik suvažioja žmones labiau apdumia akis. Tai dedasi dėl kapitalo, dėl „geltonojo velnio“ garbės. Ir teip bus, kol visuomenė nenulaužys tam velniui ragų, kol nepaims į savo rankas visų darbo irankių, žemės ir pabriekų, kol neišnaikys — per revoliuciją — privačios nuosavybės, kol neįvyks bendradarbinė draugija, arba socializmas.

J. B.

Kaltu meszkerioja.

Pasipylė, kaip iš gausybės rago, tušti argumentai, kuriais „V. L.“ N49, 1906 m., p. A1. Steponaitis apiberia mane, už nurodymą klaidų revoliucijos dainose su gaidomis, tilpusiose „Kovos“ NN 31 ir 35, 1906m., ir tuo, iš pat pradžių, duoda pamokslą už ypatingumą, už šiurkštumą žodžių, už nesupratimą atitaisos klaidų, kuri bu-

vo „K.“ N33, už papeikimą nekemėzno išrišimo akordų ir už nepamėgimą unisono.

Apie ypatingumą p. Step. bereikalingai ir minavoja. Juk ten ne vienu žodžiu neužgauta ypata kompozitoriaus. Ten nepripelėta, kad kompozitorius turi žasies balsa, kad tur magiko gestus, bei ilgą raudoną nosį... Anaipol, ten to nėra. Jei būčiau teip parašęs, tai būtų ypatingumai. Atitaisa klaidos, sulyg savo neaiškumo, norint ir kiton vieton norėta prikergti, tačiau ji (atitaisa) vistiek nepataiso klaidos, pati budama su klaida. Mat P. B-tis parašęs savo kompoziciją ir vėliau atitaisydamas klaidas, pats nežino kokioj tonacijoj tas jo veikalas parašytas, — jeigu jam ten tinka akordas a c e (vieton a c es). Skylėtu lopu, skylėtu rubo neužlopjisi. Tai-gi: o sancta simplicitas! (o šventa kvailyste), vėl grįžk prie išteisintojaus p. Step., nes jis pats nežino ką ir kaip teisinti. Teip-gi, kad septiminis akordas V l. išsiriša ant akor. III l., o dar septimai slenkant kraštutiniam balse į viršų, tai apie tokį skambėjimą (kaip ir abelnai apie muzikališką savo vertę) — pats veikalas liudija. Tas pats ir su unisonu. Tą viską p. Step. teisindamas ne kiek nelypsnoja ir ne atsižvelgia į harmojos formulas, bet tiesiok atsispiria ant to, kur ką matė, kur kas teip gi išdryso lygiai padaryt. Pasikakina tuo, kad matė lenkiškam kalendoriuj originališką Marselietę (iš kurios, anot p. Step., stačiai P. B-tis vogė akordus ir dėjo į savąją), tai esą ir ten teip. Kad tame kalendoriuj yra Marselietė su autentiška melodija Prancuzo Rouget de l'Isle, kurią jis pirmas dainavo ir kurio ten vardas parašytas, tai ne argumentas, jog jo ten ir harmonizuota ji. Jei tame kalendoriuj kas suharmonizavo negerai, tai ir ten — negerai.

Toliaus P. B-čio teisintojas sako: „Juk kritikuojant tuos akordus, kritikuojasi originališkoji Marselietė...“ Tai gi aš klausiu: ką bendro turi originališkoji Marselietė su P. B-čio harmonizacija? Juk Marselietę harmonizavo visoki kompozitoriai. Harmonizavo ją orkestrai, fortepijonui, vargonams, visokiems kitiems instrumentams ir chorams, žinoma, palikdami autentišką (originališką) melodiją. Vieni suharmonizavo geriau, kiti blogiau, kiti visai gerai, ir tie kompozitoriai nelenkė galvų prieš viens kito harmonizaciją, bet prieš prakilnumą, jos melodijos, kurią kiekviens stengėsi apvilkt į gražiausius rubus harmijos, žinoma, neiškraipindami bereikalo originališkos melodijos. P. B-čio Marselietė, tai jau kelintas vanduo nuo kieseliaus. Melodija vos išpradžių panaši, o toliau tai jau savaip nudainuota. Ir to unisono, kur du kartu per pusantro takto eliuojasi — originališkoji Marselietė teip nėra.

Dainos „I Kovą“ visai neperžiurinėju, nes ten melodija ir harm. jau seniai man žinomos ir matytos kaip lenkiškos rev. dainos, kurių nemažai yra. Man rupi originališka kompozicija, lietuviškoj literaturoj pasirodanti pirmą syk — tad ir žiurėjau į aną. Bet kad ir šitoj dainoj, tekste, paskutiniam punkte atzagarei viška mislis, kuri į abejonę atveda dainuojančius bei klausančius — to nieks neužgjs. Ir p. Step. toj vietoj meta kaltę tai ant zecerio, tai ant rašytojaus. Aš neklausinėju, keno kalti, o tik kaltę metu ant to, kurs pasirašė ir už savo veikalą atsako.

Ant galo, p. Step. matyt apie harmonizaciją visai nieko nesupranta, nes norėdams kalbėt apie muziką, apie kompoziciją — visai nieko visam savo rašte apie tai nepasakė, o tik

vien nori išgirt dalyką, sulyg kurio jokios nuovokos neturi. Toki, kurie pamatę dalyką, visiškai jiems nesuprantama, pažiūri, pakraipo galva ir pasileidžia juoku, tai aš nemėgstu su jais tuščių ginčų vesti, bet tik užmynsiu myslį: kuom galima pavadinti tokį žmogų, kurs iš savo paikumo yra užganėdintas ir pažvelgęs į jam nesuprantamą daiktą, užsikvatoja juoku? (Reik minti ant vieno iš naktinių paukščių, kurio vardas prasideda nuo raidės A.). J. N.

Politiszkos žinios.

Maskolija.

Didelį įspūdį visam svietui padarė užmušimas Peterburgo policijos prefekto general-majoro von der-Launitz, mylimojo caro draugo. Anąsyk atsitikęsis kunigš. Ignatjevo užmušimas visai nenustebino pasaulės laikraštijos—mat buvo paprastas ir apsiprastas dalykas. Dabar tai atsitiko nepaprastai. Launitz buvo pakviestas caro svainio, kunigaikščio iš Oldenburgo, dalyvauti šventinant koplyčią eksperimentališkos medicinos instituto. Į koplyčią tik su bilietais leido, su didele atsarga. Vienok įėjo su tam reikalinga forma apsirėdęs jauną žmogus ir Lanitzą dviem šūviais padėjo ant žemės. Oldenburgo kunigaikštis sulaukė šoviką ir kiti šūviai suėjo į lubas; tuo tarpu viens aficierius pripuolęs perkirto šovikui galvą, tas krisdamas paskutiniu šūviu nusišovė. Policija tvirtina, kad šovikas buvęs žydas. Soc. Revoliucionierių Partija tuojaus nakčia išplatino atsišaukimus, nurodančius Launitzo darbus už kuriuos ji partija nusprendė nužudyti, ką ir išpildė.

Prieš tai buvo bandyta nužudyti juodašimčių arba „tikrųjų rusų“ gaujos vadovą daktarą Dubrovičių, bet nepasisekė.

Lodzuje (Lenk.) bankieriai ketina uždaryti savo įstaigas, kad valdžia nenor duoti kareivių miesto apsaugai. Darbininkai da streikuoja, o fabrikantai grasina perkelsi savo fabrikus į pačią Maskoliją(!), jeigu darbininkai neišsivadėsia savo reikalavimų. Valdžia įvairiose miesto dalise pastatė artilerijos skyrius. Kova streikininkų su streiklaužiais nesiliauja. Streiklaužiais yra beveik tik vadinamos poniškos partijos „Lyga Narodova“ arba tautiškieji demokratai.

Finansų arba turtų ministeris apskelbė sumanymą apie valstybės išlaidas pirmą šių metų pusei, kurios siekia \$523,415,000, arba 18,896,000 daugiau, negu pernai. Ta suma skiriama taip: \$95,095,000 (95 mil. 95 tukst.) kariūnėms; \$76,18,000 kariškam laivynui; \$118,670,000 statymui geležinkelio; \$33,930,000 vidaus dalykų ministerijai (iš to: policijai, žandaroms ir šnipams); \$13,000,000 tiesų ministerijai ir \$11,000,000 apšvietai.

Ministeri apie deficitą (neprieteklių) tyli, o jis pernai yra pėrėjęs per \$79,000,000, šįmet gi pėrėjęs 100 milijonų.—Laikraščiai įniko aštriai kritikuoti tą išlaidų apskelbimą, ypač dėlto, kad pagal konstituciją tas turi but parlamento (dumos) nutarta, o ne vienos ministerijos ir kad budžetas neturįs but didesniu už pernykštes išlaidas.

Peterburge atsiradus vienam revoliucionierių tarpe išdavikui, policija į kelias dienas suapeštavo su viršum 100 ypatų, vedusiųjų agitaciją kareivių tarpe, arba, kaip policija vadina, slaptosios socialdemokratiškos kareivių organizacijos vadovų. Jų tarpe yra viens redaktorius, slaptai išleidžiamo laikraščio „Baraki“ (kazerinės), 25 kareiviai ir kelios moters.

Teipgi aretavo gaug sąnarių teroristų kuopos ir rado dokumentą, kur nuspresta mirtis

25-iems augštiesiems valdininkams. Iš įvairių kraštų į Peterburgą praneša apie areštavimus, daugiaus tų, kuriuos nužvelgia prigulinti prie kareivių sąjungos ir yra kaltinami už Sveaborgo ir Kronštado sumišimą pereitą rugpiučio mėn.

Moskvoje areštavo 6 aficierius ir pulkauninką Klopovą.

Vokietija.

Kaip žinoma, Vokietijos parlamentą valdžia paleido dėlto, kad jis nepripažino didelių kaštų išleidžiamų barbariškiems valdžios reikalams Afrikoj. Socialistai, kurių skaitlius, o su tuo sykiu ir pajėgą kas kart Vokietijoj labiau auga, visi buvo tam priešingi, o prie jų ir klerikalų ir liberalų partijų atstovai iš dalies prisidėjo—teip valdžiai ir neprireikė nors nedidela balsų dauguma.

Dabar vyriausias valdžios politikos vadas kancleris Buelow išleido manifestą apie rinkimus, formoje laiško į janarolą von-Liebet, pirmsėdį komiteto neseniai susitvėrusios ciesoriaus šalininkystės, turinčios tikslą varyti prieš naujus rinkimus, agitaciją valdžios naudai.

Kancleris išreiškia norą atsikratyti nuo klerikalų partijos (parlamente žinomos vardu „centras“), o išvien su konservariais varyti pirmėivystės(!) darbą, apkvojant socialistus ir reakjinius (atgaleiviškuosius) konservatorius (nors šitie visi yra atgaleiviai jau iš savo vardo!).

Ypatingai kancleris atranda pavojingais socialistų partiją, ir rašo taip: „Komunistiški tikslai ir svajonės ne tikrai priešingos civilizacijai(!), bet ir įrankiai, kurių griebiasi socialistai, yra paremti ant b i a u r i o s i o s spėkos (jiegos). Visoki reakcijos apseir-

škimai, matomi Vokietijoje, paeina iš to, kad socialistai naikina valdžios garbę ir abelėną supratimą apie valdžią, nuosavybę, religiją ir tėvynę”.

Toliaus prilygina savo valdžios nebiauriją jėgą prie Napoleono: „Napoleono kardas turėjo atsirasti po Robespierui; paprastam piliečiui, kuris apsvaigo „laisvės, lygybės ir brolystės“ dokrynomis. Bonaparte (Napol.) turėjo atėti, kad butų išliuosuota prancuzų tauta nuo jakobinų ir komunistų terorizmo”.

Ant galo Buelow'as padeda tokį šauksmą:

„Kovokit už garbę ir gerovę tautos priešais socialdemokratų, lenkus, gwelfus ir centrius!”

Mat koki despotai kritikuoja „biauriją“ socialdemokratų jėgą. Ištikro jiems ji bauri, nes sugadino jų barbariškus užsimanimus Afrikoj, kur vergai yra visai p kankinami, plākami ir žudomi už menkiausia prasikaltimą ir be tojo. Dėlto, socialdemokratams išrodžius tas valdžios baisenybes, net konservatoriai, dorėniejei, priešinosi tokiam valdžios „civilizacijos“ platiniui.

Su lenkais Prusuose valdžia kovoja kaskart bauryn. Jos šuneliai per laikraščius pradėjo skelbti, kad esąs slaptas lenkų komitetas ir jie rengiasi prie visuotino sukilimo, norį iškovot nepriklausomą Lenkiją ir teip sukilsią ne tik prieš Vokietiją bet ir prieš Maskoliją ir Austriją.

Sienkieviez, žinomas lenkų rašytojas, iš tos priežasties parašė į laikraščius laišką, kur užgina tas paskalas, sako, kad tokio komiteto nėra ir kad lenkai nekylą ne nekilsią, tik nerį ramiai ginti savo tiesas. Bet kas tam įtikės? Pagalios, valdžia savo prispaudimais pati sukildys, nors Sienkievičius yra didis priešas revoliucijos.

Persija sausio 2 d. apturėjo konstituciją, sahas tą dieną pasirašė po jai ir dabar Persija skaitosi konstitucijine šalia. Revoliucija ten pernai buvo, bet ne didelė, tai-gi konstitucija nepersurkiai persų iškovota ir... kas-žin ar bus tvirta, ar jie pats neapsileis. Sahas nukaršęs ir baigia savo amžį, o jo įpėdinys esąs liberališkų pažvalgų, taj gal nepadarys su konstitucija teip, kaip Rusijos caras aną rudenį padarė.

Austrijoj tapo pripažinta visuotino balsavimo tiesa. Bet neteisingai tai vadinama „visuotinas“, kadangi moterims nėra pripažinta, tik vyrams, ir tai nuo 24 metų amžiaus.

Isz Amerikos.

Įeivystė.

Tik-ką apgarsintasis metinis valdiškas migracijos reportas parodo, kad per metus iki berzelio 30 d. 1906 m. Jungt. Valst. įėjo 1 milijonas ir 100,735 ateiviai čia apsigyventi ir 65,618 tiktai kurį-nekurį laiką pagyventi; išviso per metus įėjo 1,166,352.

Tai 106,598-iais daugiau nei kaip anuos metus.

Kiek nulinčiuota.

Linčiavimas yra tai minios „teismas“—nužudyti kokį nors prasikaltelį. Maskolijoj tokius teismus dabar daro juodašimčiai, tankiausiai skersdami žydus. Amerikoj linčiuojama atskiros ypatos — negrai, Pietų valstybėse.

Pereitais metais nulinčiuota 72 ypatos (tarp jų tik du ne negrai). 1905 m. nulinčiuota 69 ypatos, 1904 m.—87; 1903 m.—104; 1901 m.—135.

Rockefelleris kaip mokslų globėja.

Jis davė kaip priedą Chicago universitetui 3 milijonus dolerių. Yra tai 20-ta oalis gryno pelno,

kurį jis gavo per pereitus metus. Tai-gi tas pelnas siekia 60 milijonų. Tas nėra priskaitytas prie nejudinamojo Rockefellerio turto, kuris siekia viršaus kaip 700 milijonų (kai-kurie tvirtina, kad visas jo turtas siekia lygų bilijoną arba milijardą).

Bomba Philadelphiaj.

Subatoj ant 4-tos gatvės visuomeniškoj bankoj (National Bank) vienas vyriškis reikalavo paškolės 5,000 dolerių ant jo apsidraudimo bilieto. Kasieriui atsisakius duoti tokią paškolę, vyriškis metė bombą, kuri plyšusi užmušė jį patį, kasierių McLearn ir W. Crump, negrą, bankoj tarnaujantį

Populistai ir republikonai.

Amerikoj yra nedidelė politiška partija „populistai“, kurie yra kaip tikri demokratai žmonių valdzios šalininkai. Dabar jie vienok nori susivienyt su republikonais, kurie pagal savo vardą teipgi turėtų būti žmonių valdzios šalininkais, bet ištikrųjų yra turtingųjų valdzios įkuntojais: žmonių gerovė jiems, kaip žinoma, nerupi.

Bankos

bankrutijimas.

Waynesburge, Penns., subankrutijo banką „Farmers & Dovers Nat. Bank“. Banka dabar valdzios kamarninko rankose. Kasierius nenori duoti raktą nuo skrynutes, kurioje esą kokios moteriškės „meiliški“ laišškai, kur sako, išnaikintų tas bankos bankrutijimas, arba žmonių pinigų paglemzimas.

Žmogus parduotas už dolerį.

Minėta savo laike „Vienybėje“, kad Kentucky valstybėje Elizabetho mieste buvo parduotas per licitaciją žmogus „valkata“ Aubury, už 10 dol. Dabar gi laikraščiai rašo, kad jį pardavė tik už vieną dolerį.

Tas „baltasis vergas“ ne pirmas Amerikoje.

Pabrikantai pakelia algas.

Illinois Steel kompanija arba trustas nuo naujų metų pakėlė visiems savo darbininkams algas, kas buvo jos apskelbta jau pradžioj lapkričio p. metų. Visoj Amerikoj tos kompanijos darbininkų yra apie 110,000. Pakelta alga dabar bus apie 10-čia centų didesnė ne kaip pirma, kasdien. Tai, turbūt, dovana darbininkams už balsavimą už kapitalistų partiją...

Raudonojo nedėdienio apvaikšėjimas.

Amerikiečių anglų socialistų partija nutarė apvaikšėti Maskolijos revoliucijos pradžią sausio 22 d., vadinamą „Raudonojo nedėdieniu“. Tas apvaikšėjimas bus toks: bus daromi susirinkimai, kur bus aiškinama revoliucija ir renkama aukos Mask. revoliucijos reikalams.

Vienkart bus apvaikšėjimas ir angliakasių Vakarų Federacijos viršininkų Idaho ir Kalorados valdzios neteisingai suimtų ir kalėjiman įmestų pereitais metais sausio mėnesyje.

Žudynė ant geležinkelio.

Aną nedėdienį ties Washingtonu ant Baltimore & Ohio geležinkelio susimušė traukiniai ir liko ant vietos užmušta 54 žmonės, o beveik kita tiek sunkiai sužeista.

Tai vis kapitalo godumas ir spartumas gimdo tokias nelaimes.

Isz lietuvišku dirvu Amerikoje

Talpiname čion dvi korespondencijas iš Waterbury'o, norėdami parodyt dalyką iš visų pusių.

Waterbury, Conn. Gruodžio 25 d. (per Kalėdas) čion

atsibuvo prakalbos lietuvių svetainėj ant Green gatvės.

Atidaręs susirinkimą Žemantauckas pirmiausiai perstatė 2-vi lietuvaite — Kriščiuniutes — kurios padainavo: „Girioj“ ir „Lai gyvuoja Lietuva“, toliaus A. Bendoraičiutė deklamavo „Žvaigždyną“ ir M. Bendoraičiutė — „Lietuvos šviesuoliams“. Toliau p. Z. perstatė kalbėtoją Drą J. Šliupą, pranešdamas, kad per kalbą nieks netrukdytų, bet jei kas turės ką priešingo (suprask nesutinkančio su Šliupo nuomone) galės išreikšti, ant ko d-ras duos atsakymą.

Dr. Šliupas užėmęs vietą ant scenos pradėjo kalbėti į susirinkusius aiškindamas reikalingumą mokslo, vienybės, susipratimo ir apsvarstymo dalykų, nes mes tik per apsvarstymą dalykų galėsime žengti pirmyn. Toliaus aiškino, sektų, partijų geroves ar negeroves iš religiško, politiško ir ekonomiško atžvilgio. Toliau kalbėjo apie kares lietuvių su kryžiais, Lietuvos galybę ir pergales, gyrė lietuvių tautą už jos dorumą etc., Uniją Lenkijos su Lietuva, įtekmę lenkų ant Lietuvos, baudžiavas vergystę lietuvių Turkijoje ypač mūsų merginų ir moterų. Spaudos užgrėbimą ir jos atgavimą per kovą, per kraujo liejimą. Aiškino caro tarnų niekšystes, ir sloginimą mūsų tautos. Toliaus kalbėjo maždaug teip: „Viešpataujant tokiom tyronybem Maskolijų pakilo prieš carą visa jo valtybė — podraug ir Lietuva vedama mūsų inteligentų reikalaujama „liuosybės ir žemės!“ Užtai mūsų inteligentai koki jie nebutų: daktarai, advokatai, kunigai ir tt., kad pabudinti lietuvius prie kovos su caro valdzia sušaukia Vilniuje politišką seimą kur susirinkę iš visų pusių į 2000 lietuvių nutaria kovot su caro valdzia, varyti laukan rusus mokytojus ir tt. Bet kilus reakcijai, mūsų tau-

tiečiai likos sukimšti į kalėjimus, blaškomi po visus kampus Rusijos viešpatystės. Vienok vis dar mūsų tėvynainių tvirtos širdys neužgeso. Jie tveria „Lietuvių Mokytojų Sąjungą“, toliau „Valstiečių Sąjungą“ ir kitas sąjungas kurias pasiryžia kovoti su caro valdžia ir kurias mes turime remti kiek galėdami. Dabar tės mes renkame aukas ir siunčiam patys nežinodami kam ir jokių atskaitų negaunam. Daugiausiai blogo yra padarę tie socialdemokratai. Pradėjus rinkti atstovus į „Dumą“ — kuri gal būtų daug gero mum padarius, — socialdemokratai boikotuoja ją, o po laikui gailisi, kad nerinko atstovus iš savo tarpo. Socialdemokratų partija ne kovotoja už žmonių laisvę, bet išnaudojo mūsų kišenių, kuriems mes aukojam nežinodami kur dėti savo kruviną centą. Vienok caro valdžia visgi likos priversta padaryti šiekias-tokias permainas. Ji duoda žemę dėl apsigynimo Siberijoje, bet kas mums iš jos?! Mūsų Lietuvoje yra užtenktinai žemės, kad tik ją mums sugražintų caro valdžia. Kauno gub. 3 priklauso ponam, o vos 1 ukininkam; tą galima pasakyti ir apie Suvalkų, Vilniaus, Gardino ir kitas gub., kadaisia apgyventas lietuvių. Tą žemę būtų galima atimti iš ponų ir išdalinti beturčiam ir tokiu būdu išsirištų agrariškas klausimas arba ir darbinikiškas! Revoliucija kyla iš vargo ir nedatekliaus, nes žmonėms neturint žemės nėra ir duonos, o nesant duonos kyla nesutikimai ir tt. Pažiūrėkim tik kaip išnaudoja savo pavaldinius caras. Caras gauna algos į 15 milijonų rublių per metus, o Rooseveltas vos tik \$50.000. Apart to mus išnaudoja ir visoki kiti caro tarnai-plėšikai.

„Tai matydami mūsų tautiečiai, kuriems rupi žmonijos gerovė šaukia seimą Vilniun, po

kurio pasirodo didžiausia kova Lietuvoje su caro valdžia: mokytojai ir pistoriai rusai aplėdžia savo vietas ir nešasi iš kur atėją. Toliau tveriasi „Valstiečių Sąjunga“ kuri dar smarkiau gula carizmui ant širdies ir taiko smugį į skaudžiausią vietą. Jei mes nuremsime „Valstiečių Sąjungos“, tai bereikalo mėtysime pinigus, nes tik jie mum gali iškovoti ką gero.

„Tulas Socialdemokratų Partijos atstovas besiviešėdamas pas jam prilankias ypatus pasakoja, kad mums nereikia lietuvių, teip jis pasakoja kaip ir visi socialdemokratai. Socialdemokratai — mūsų išnaudotojai, o drauge ir socialistai. Socialistų svajonės gal išsipildys už kokias 2 šimtų metų. Bet dabartiniai socialistai — niekšai! Socialistai nori mus į baudžiamą įtraukti. Jie tik sau gero trokšta, bet kodėl lietuviams nieko nėra?! Pritaikykime socializmą prie savo tautos! Ant tautiškos papėdės socializmas yra geras, bet ne ant tarptautiškos. Pasiliaukime tarnavą svetimiems, bet garbinime savuosius!”

Toliau duoda „peklos“ kunigijai. „Kunigai — plėšikai ir išnaudotojai mūsų tautos. Teip kaip tas „Ukininkas ir gyvatė“, kurią jis sušildė, o paskui jį patį mirtinai įgylė, teip mus gilia kunigai, kuriuos mes priglaudėme po savo lietuvišku stogu. Kunigai per amžius yra priešginomis kokio nors mokslo ar pirmėivystės. Yra net ir pas mus, Amerikoje, tokių laikraščių, kunigų išleidžiamų kaip „Zvaigždė“, „Katalikas“ ir kiti, kurių neverta imti į savo rankas dėlelių biurių iškraipymų ir šmeizimų ant kiek prakilnesnių ypatų”.

Toliau kalbėjo apie teip vadinamus „atpuskus“ iš kurių naudojasi vien kunigai; apie ekonomišką klausimą ir darbininkus; apie kapitalizmą ir

kunigiją; arba fanatizmą akla įtikėjima be kokių nors svarstymų. Toliau apie turtus buvusius kadaisia lietuviškų klioštorių, iš kurių pasinaudojo vien Maskolių caras, o dabar, girdi ir Amerikos kunigai bando tvirti klioštorius ir atgavinti senovę... „Gaivinti kas numirė yra sarmata ir beprotiškas darbas!”

Ant pabaigos pasakė šiaip: „Dar norėčia jums keletą žodžių papasakot apie revoliuciją. Revoliucija Lietuvoje yra pagedaujama ir mes jos trokštame, nes tik per revoliuciją galėsime išsivaduoti iš nagų prispaudėjų. Bet trokškime revoliucijos tokios, kuri naikintų valdžios galybę, bet ne naikintų ukininkų ir darbininkų buvį. Socialdemokratai vadinasi revoliucionieriais (tą žodį ištare su koku tai ironišku pasivaipymu), bet kaip tą revoliuciją kelti suvis nieko nenuvokia. Jie kerta stulpus telegrafų, daužo monopolius, drasko raštines, rubavoja nekaltus žmones, o už tai vis tur atsakyti tie patys ukininkai. Visas jų geras darbas tai tik tas, kad nudėjo kur-ne-kur kokį valdininką... Tai tokia jų revoliucija! Socialistai riksmą kėlė, per Seimą Philadelphiaj, kada aš pasakiau, kad revoliucijos ginkluotės nėra. Bet tą aš galiu ir dabar patvirtinti, ir tas jų tvirtinimas, kad revoliucija yra — tik dumimas akių mulkinimas, bet ne tiesa. Ir ką-gi gali padaryti ta saujalė socialdemokratų, kurių nebus daugiau per 2-3 šimtus. Bet blogais darbais socialdemokratai yra plačiai atsizymėję: jie plėšia, vagia ir lupa kiek pasiturinčius žmones: mat lygina turtus. Razbajaujančios gaujos „cicilikų“ plačiai pagaisėjo po Lietuvą savo narsumu, bet jiems rupi tik greičiau žmones valdyti, negu laisvę iškovoti. Socialistai neišmanė, kad tikėjo, jog už 2-3 metų įvyks socializ-

mas Lietuvoje. Delto ir aukos, kurias mes siuntėme socialdemokratų vardan, gero mūsų tautai neatnešė. Verčiau mes remkime „Mokytojų Sąjungą“ ir „Valstiečių Sąjungą“ ir platinkime mokslą, nes tik per apsišvietimą mes galėsime nusikratyti nuo savo pečių gaujas siurbelių mūsų kraujo. Socialistai pyksta ant manęs, bet aš to nesibijau, nes teisybę skelbiu, o kad socialdemokratai nieko gero nenuveikė yra gryna teisybė!” etc.

Kadagi Šliupas pabaigė savo kalbą, iš tarpo žmonių atsistojo vienas vyriškis, (Pijus Grigaitis, L. S. D. P. atstovas, atvykęs į Ameriką 20 ar 21 gruodžio) kalbėtojaus nepatėmytas, ir pasiprašė balso. Visi nutilo ir tas vyriškis nuėjęs pas sceną, atsikreipęs į publiką prabilo: „Guodotini draugai ir draugės! Nežinau kur man stovint kalbėti: ar čion žemai, ar ten, kur visi kalba; ar man duoti tik trumpus atsakymus Šliupui ar kalbėti ilgą prakalbą?”...

„Ant scenos!” „Prakalbą!” — sušuko kone visa salė susirinkusiųjų. Tada Pijus Grigaitis (jis likosi nepažintas iki išsiskirstymo), pakeltas žmonių, palypėjo, bet tuo likosi nustumtas vieno iš esančių ant scenos. Tada pakilo didelis triukšmas. Vieni rėkė „kalbėti!” „ant scenos!”, kiti gi nedavė kalbėti. Tuo tapo užleista uždanga. Kalbėtoją keli vyrai užkėlė ant stalelio čion pat stovinčio, bet Zubrickas, kliubo, pirmsėdis, nuvertė stalelį, kakydamas: „Toks pasmirdęs negali lipt ant stalo!” (sic!) Bet kad iš šalies iš jo pradėjo paniekinančiai juoktis, tad jis prasišalino, o kalbėtoją užkėlė prie užlango, kur jis pasakė maž-daug šiaip:

„Malonus broliai! Matote kokia teisybė viešpatauja čionai. Apšmeizimui yra vieta ir balsas, bet teisybei nėra ne

rupučio. Jums Šliupas kala savo pamokslus pilnus neteisingų apšmeižimų, o jei kas nori ištauti teisingą žodį, išteisingai nekaltą, parodyt žmonėms teisybę, tam nėra laisvės, nėra vietos čionai... Suprantat gerai kas atsitiko dabar. Jie nusiganę, kad teisybės parodytojais atsirado, neduoda mums nė žodžio pratar. Ir tu, Šliupe, kuris skelbi laisvę, o pats esi jos didžiausias priešas, tu kali savas nuomones, o kitų jiems, matyt, nenori daleisti. Bet užteks! Suprantate broliai kokia teisybė! Suprantate gerai!!

Tokios tai buvo pasekmės to susirinkimo. Primsėdis Žemantaukas aiškino negalįs duoti vietos ant scenos be daleidimo komiteto, bet kaip girdėta iš šalies, kad netik Žem., bet ir Šliupas liepęs jokiū būdu neduoti kalbėt, nors Šliupas ir teisinasi, kad liepęs duoti. Paskui pradėjo gesinti žiburius, bet kas tai pastebėjo, kad išlaužys langus, tai vėl užžibino. Užimas ir riksmas kas kart kilo ir vos nedaėjo iki skerdynių (!!! Red.) Prie tam turiu pridurt, kad Waterbury'je buvo tuom syk ir kitas garsus kalbėtojas J. Grinius iš Brooklyno. Bet kaip pirmas teip ir antras kalbėti negavo; mat visi „laisvamiai“ bijosi teisingo žodžio ir delto neduoda jam laisvės.

Vera homo.

Waterbury, Conn. Gruodžio 25 d. per kalėdas buvo laikyta prakalba guod. tautiečio Dro-Jono Šliupo. Prieš prakalbą muzikė grajino Marseliežą, paskui buvo deklamacijos ir dainos: „Gyrioj“ ir „Lai gyvuoja Lietuva“. Dainas ir deklamacijas atliko mūsų garbingos tautietės: P. Valentinavičiūtė, Marė ir Ona Kriščiuniūtės, Elena ir Marė Bendoravičiūtės.

Dt. J. Šliupas kalbėjo apie mokslą ir gyvenimą aiškino

kas daugiausia iš mūsų prakaito naudojasi, sako: 1) advokatai (lojeriai), skvajeriai; 2) saliuoninkai (karčiamninkai) ir bravorai; 3) kunigai, kurie baisiai mūsų tautą vargina ir naikina. Štai, sako, per didelę kovą mes atgavomė savo spaudą, tėvynėj Lietuvoj, kuri buvo mums užginta per 40 metų, tai dabar mūsų kunigai užgina žmonėms skaityti ten išleidžiamus laikraščius kaip: „Naujają Gadynę“, „Vilniaus Žinias“ ir kitus. Per pamokslus visaip plusta ant laikraščių, skaitytojų ir parduotojų ir kaip tik imanydami įkalbinėja žmonėms posmertinį gyvenimą, gražybės rojaus ir dangaus siulo jie žmonėms uždėk, sako — tiek paaukaukit pinigų ant atpuskų, tai mes nusišim jūsų dušias po smerčiui į dangaus karalystę.

Vieną sykį svieto mokslinčiai, astronomai, tyrinėtojai gamtos ir kiti davė užklausimą kunigams, kur yra tas dangus, apie kurį jie žmonėms pasakoją, skelbia. Kunigai atsakė, kad nežino, sako — tur-but vyskupai žino. Mosklinčiai užklausė vyskupų, jie teipgi atsakė, kad nežino, sako klauskite popiežiaus, užklausė jie ir popiežiaus kur yra dangus. Popiežius jiems teipgi atsakė, kad nežino ir surudijusius raktus nušvilpęs į kampa...

Toliaus kalbėjo apie Rusijos revoliuciją ir blogą padėjimą socialdemokratų, kurie daug nukenčia per visokius cicilikus ir nžbaigė savo prakalbą (augščiau paduotas straipsnis yra tiktai ištrauka iš prakalbos Dro-Šliupo, o ne visą jo kalbą). Perdėtinis salės prakalbėjo į publiką ir kvietė duot užklausimus, gal kas buvo ne aiškiai kalbėta! Tuojaus du vyrai iš Socialistų Partijos prisartiino prie platformos (scenos) ir užklausė, kur jiems vieta kalbėti. Perdėtinis tarė jiems rodydamas ranka: „Lipkit ten per trepus“. Bet tuo tarpu kilo

nuo kedžių jų draugai ir sugriebę juos kelė ant platformos per degančias šviesas, o perdėtinis salės tą nedaleido ir uždehgė sceną. Publika pakilo nuo kedžių ir pasidarė užimas, triukšmas. Kliubas — salės sanariai — išmintingai visus nuramino ir visi apleido salę. Dabar klausimas ką kaltint už tokį atsitikimą: ar cicilikus arba socialistus?

Mes kaltint neturime nieko, kadangi mūsų vadovai kiekvienos partijos už blogus pasielgimus turi nukentėt ir darto ne užtenka, bet toki atsitikimai (pasielgimai) žemina varda visos organizacijos.

Garbingi tautiečiai ir vadovai organizacijų — dirbkite ant santaikos.

J. Giegėnas.

Bado didumas Maskolijoje.

Laikraštis „New York Tribune“, rašydamas apie badą Maskolijoje, sulygina didžiulius badmečius įvairiose šalose atsitikusius, iš ko pasirodo, kad Maskolijoje dabar viešpatuoja didžiausias badas.

Indijoje 1865 m. iš bado žuvo Orisse ir Bengaliuje 1,000,000 žmonių, 1868-69 m. Rajpootanoje — 1,500,000 ir 1877 m. Bambajuje, Madrase ir Mysore žuvo 5,000,000 žm. 1906 m. Kynų šiaurėje žuvo iš bado (dėl neužderėjimo) 9,500,000 žmonių, o Maskolijoje tuo patim metų miršta 20 milijonų žmonių. Sulyginus tai, kad Maskolijoje visas žmonių skaičius daug mažesnis, ne kaip Kynijos ar Indijos, skyrium imant, tai bado didumas Maskolijoje pasirodo da baisesniu; juk vienoj Kynijoje yra tiek žmonių, kiek visoj Europoj.

20 milijonų Maskolijos žmonių miršta badu. Tas skaičius nėra tyčia padidintas. Ištikrųjų-gi, pusbadžiais gyvenančių žmonių skaičius bus kur-kas

didesnis. Kunigaikštis Lvovas „Russkija Viedomosti“ rašo, kad 90% liaudies badauja ir šala. Maskolijoje maž-daug iš 100 žmonių yra 90 kaimiečių (90%), kurie stačiai iš žemės turi savo gyvasties užlaikymą, o šįmet visur buvo blogas užderėjimas, tai ir nedyvai, kad visi žemės darbininkai turi badauti. O tuo tarpu valdžia, nukamavusi žmones per metų-metus, da apvagia baduolius. Teip neseniai padarė vid. dalykų ministerio pagelbininkas Gurko su pirkliu Lidvaliu, paglemždami aukas sudėtas pašelpai baduolių, už ką eina neva byla žinoma, tolei, kol neatsiras kita valdžios vagystė ar šiaip kokia niekšystė visuomenės nelaimėi.

* * *
Niznij-Novgorodo gubernatorius pranešė, kad gavęs nuo pirklio Lidvalio rugių, kuriuose esą 5 procentai kukalių ir delto tokios duonos negalįs priimti.

Nors tokiam dideliui badui viešpatuojant ir labdaringų draugijų pašelpa menkai ką reiškia, — reiktų visai visuomenei ir valdžiai tuo smarkiai užsiimti, vienok, kad valdžia draugijų darbavimosi netrukdytų ir bent pati nevogtų tos pašelpos, tai daug gyvasčių butų išgelbėta. Visuomenės pašelpos Samaros gubernijos skyrius praneša, kad pusanthro rublio užtenka pramaitinimui vieno žmogaus per visą mėnesį. Kiek tai butų galima išgelbėti gyvasčių nuo mirties, kiek butų pavalgydinta žmonių už 800 tukstančių rublių, kuriuos ministerio draugas Gurko atidavė pirkliui Lidvaliui, ar pasidalino su juo.

Šią Gurkos-Lidvalio pradarbę Paryžiaus laikraštis „Aurore“ vadina „biurokratiškaja Rusijos Panama“, — prilyginimas prie Jungt. Amer. Valstybių valdžios darbavimosi apie Panamos kanalą, kur teipgi daug pinigų suėsta, o

nieko gerą nepadaryta. Kitas laikraštis „Action” žiuri į tą kaip į bombą, sprogdančią į biurokratiją...

Buvo gandas, kad baronas Frederiks, caro draugas, pataręs Gurkai užsakyti Lidvaliui pristatymą rugių Nižnij-Nov. gubernijos badooliams. Bet rusų laikraštis „Volgar” praneša, kad patsai Gurko pataręs Frederiksui, kad užsakytų Lidvaliui.

Taigi „augščiausiai pastatytosios” caro valdžios ypotos įsimaišę į tą negirdėtinai baurią vagystę. Nuo mirštančių iš bado žmonių jie—„Dievo įstatytosios” valdžios sąnariai, garbingi, zvaigždėti—kryžiuoti, gražūs ir sotūs,—vagia paskutinį kąsnį. Ar gi jie neužsiplėnė bombos?

J. B.

Nauji rasztai.

Brolis ir sesuo. Apysaka. Parašė Vaikas. Išleido „Katalikas”. Chicago, Ill. 1906 m. Pust. 57.

Čia aprašyta apie tai, kaip vienas jaunikaitis, kuris drauge su motina per prievartą maskoliaus—viršininko buvo pagrobtas ir paverstas į maskolių, pagaliaus įstojo į slaptą lietuvių draugiją dėl vienos jos sąnarės Alenos, su kuria norėjo apsivesti, nežinodamas, kad ji jo sesuo... Ant galo jis ją išdavė valdžiai, ir už tai, pagal draugijos įstatus, turėjo pats nusinuodyti.

Apysaka nėra gerai literatiškai apdirbta, bet verta, kad ją visi skaitytų.

Ukiškasis kalendorius metams 1907. Tilžėje. Atspaudė kaštomis „Lietuvos”.

Kaip matyt iš tų kelių žodžių, kalba šiame kalendoriuje nepergera, bet tilpusios jame apysakos žinomų raštininkų Lazdynų Pelėdos, Šatrijos raganos, Jono B-no ir kitų, gražios ir nesudarkytos.

Isz visur.

Rusijos kariumenėje labai sparčiai plėtojasi revoliucijos dvasia. Daugelyje pulkų yra kuopos visuotinės kareivių sąjungos, vadinamos „Aficerių ir kareivių sąjunga”, kurios organų, slaptai išleidžiamu, yra „Saldatskaja Mysl” (Kareivio Mintis). Tas laikraštis rašo, kad 2 tukstančiai aficerių stovi už žmonių laisvę ir pusė kareivių esą nepakakinta valdžia ir neištikimajai.

Be „Sold. Mysl” išeina da keli socialistų laikraščiai, kareiviams pašvęsti, o vienas stačiai kazermėms paskirtas ir vadinamas „Baraki” (kazermės).

Dabartinės Prancuzijos ministerijos sąnariai beveik visi žurnalistai arba laikraštininkai. Ministerių premieras Clemenceau yra laikraščio „La Justice” redaktorium-leidėju; Millies la Croix, kolonijų ministeris, rašo laikraščiu „Le Siecle”; janar. Piquart, karės ministeris, rašo „Le Matin”; M. Thomson, jurės kareivijos ministeris, rašo laikraščiams „Le Matin” ir „Le Journal”; darbo ministeris M. Viviani—darbabendris „La Petite Republique”; M. Ruau—žemdirbystės ministeris, rašo didiems laikraščiams ir žemdirbystės spaudiniams; M. Briand, viešų mokyklų ir tikybių ministeris yra redaktorium „La Lanterne”; M. Pichon, užsienio dalykų ministeris rašo Clemenceau'o „La Justice”, parlamento reporteris; Cailaux, finansų ministeris—darbabendris „Le Rappel”.

Taigi 9 iš 12-kos ministerijos sąnarių turi susinešimą su laikraštija. Kiti trys ministeriai liovė buvę laikraščų darbabendriais, kaip tik pastojo ministeriais.

6 ministeriai yra radikalai, 2 „nepriklausomi socialistai”, kiti—demokratatai ir demokratatai—unijonistai.

Šv. Kryžiaus Brolijos generalas kun. Gilbert Francais prancuzas, lankydamasis Indijos valstybėj, padavė laikraščiu „Chicago Tribune” tokį nurodymą apie Prancuzijos kunigiją:—Išėmus, sako, 2 milijonu žmonių, kurie vadinasi kitatikiais, visi kiti prancuzai vadinasi katalikais. Bet juos teip paskirsto: katalikų „gerų, praktiškų” ir mėgstančių „aukauti” esą apie 12 milijonų; „atšalelių”—apie 22 mil.; trečios kliasos katalikai, nors save vadina katalikais yra aršiausi bažnyčios priešai ir jų skaičius siekiąs apie 2 milijonų. Prancuzijoje yra apie 33 mil. žmonių, ir visi esą katalikai, išėmus du mil. eretikų ir tiek „bedievių”,—vienok katalikystė sparčiai puola, tai ar tik nebus daugiau bedievių.

Raszykites prie unijos dabar yra laikas.

Uredninkai ragina mainų darbininkus neatidėti ant toliau.

Kietųjų anglių kasyklų darbininkai dabar turi progą prisirašyti prie unijos, kokiąs da niekad neturėjo. Proga palautyt patarimo viršininkų. Viršininkai: tuluose distriktnose šaukia viešus susirinkimus ir aiškina žmonėms, kaip reikalinga turēt stiprią uniją, paplatingint ją teip, kad iš mokesčių susidėtų streika fondas ir visokiam atsitikimui, kad savininkai turētų ją pripažint ir taikintis su darbininkais.

Viršininkai tet eina į mainas ir pasako žmonėms, kada bus susirinkimas, teip kad nėvienu negali teisintis buk nežinojęs apie jokį mitingą ir jo tikslą arba negirdėjęs paraginimo.

Tiems žmonėms nėra atleidimo už atsimetimą nuo unijos ir tie, kurie teip pasiėgė, yra tikrai nedėkingi savmyliai, ne-

neverti simpatijos nė parėmimo draugų darbininkų. Mums gaila, kad jie laimėjo tą, ką unija jiems iškovojė, neatmokėdami niekuomi.

Žmonės, kurie niekad nepriėgulėjo, neteip yra kalti, nors juos irgi negali išteisinti. Jie gauna tą, ką unija jiems iškovojė, nieko pats už tai neduodami.

Dabar, žiemai prisiartinus ir angliakasyklose visur darbams sparčiai einant, tikimės, kad mainieriai daugiaus pasirūpys apie savo uniją, nei rūpinos per visą vasarą, o ypačiai tikimės, kad mūsų žmonės parodys prezidentui Mitcheliui, jog jie iš visokių tautų yra ištikimiausiais.

Kada pavasaryj unija kovojė, idant išlaimēt kontraktus su savininkais, tada mūsų žmonės parodė, jog netik yra gatavi klausyti ką prezidentas ir unija liepia, bet teipgi yra gatavi streikuoti ir neit dirbt kada tik reiks.

Skaitlius jų išvazinėjo į kitus miestus, o kiti net į Europą. Beveik visi šitie dabar sugrįžo į kasyklas ir reikia tikėtis, kad jie sujudis uniją ir padidis jos sąnarių skaitlių.

Neseniai laikytoj prakalboj prez. J. Mitchellis kalbėjo apie reikalingumą, kad anie tukstančiai darbininkų kasmet pribunanti į anglies šalį, laiku įgytų apšvietimą. Čia atsime nam, kokios sunkenybės stojas prieš žmogų naujai pribuvusį nemokantį šios šalies kalbą ir budus. Tai galima pasakyti apie mūsų žmones. Jie čionai pribuvę atranda, kad daug reikia jiems mokintis.

Tie vienok, ką atvažiuoja į anglies kraštą ir čionai kasyklose darbą gauna, viename dalyke naudingiau stovi ne tie, ką fabrikuose darbą randa. Tai yra, jiems siulosi progą prisirašyti prie mainierių unijos ir tosios didelės organizacijos susirinkimuose patirti daug kas jiems ant didelės naudso išeis.

Lietuviu tauta

senoveje ir szilandien.

Parašė J. Šliupas M. D.

TOMAS ANTRAS.

(Tęsa.)

gujami, turėjo savo bažnyčias ir namus palikti kitvieriams. Ant Bernardinų rinkos jis pastatydino Vilniuje didelę akmeninę bažnyčią su augšta koryčia ir ten perėjo iš priemiesčio Lukiškių, kur pirmi suėjimai įvykdavo, visi predikantai, kai po į tinkamesnę vietą. Bažnyčia tapo užbaigta muryti 1561m. ir joje dievmaldystą pradėjo And. Volan'as, mokintas pamokslininkas ir raštininkas. Rusinai vienok budriai gynė savo cerkves, o gyrimu drąsino kitvierius. Veik visa Lietuva „užsikrėtė eretikyste“.

M. Radivilas tuojau įvesdino kalvinizmą savo dvaruose ir karališkuose lobiuose, kurių turėjo ikgyvas. Nėstant Lietuvoje pastorių gana, jis partraukė iš Lenkijos keletą smarkių platintojų reformacijos, kaip Raulą Kryškovskį į Nesviezių, Tamą Falkonių į Klecką, Žačycą iš Prošovicių į Brasčius, Vėdrychauskį ir Martiną Čechavyčių į Vilnių. Čechavyčių išsiuntė net į Šveicariją 1561 m., Genevą, idant išsijautotų apie naują mokslą link šv. Treybės, kurią ėmė platinti Blandrata, ir susipažintų su dvase, įrėdnėmis ir liturgija kalvinizmo dėl geresnio jų įvedimo Lietuvoje. Negana to. Jis ėmė į savo globą visus atskalusius nuo katalikystės kaip Lietuvoje, taip Lenkijoje mokintiems iš savo kišenės mokėjo pagelbą (jurgielt), liaudį vyliojo maistu, gėrimu ir dovanomis į apostaziją. Už tai teisingai kaip dissidentai taip katalikai tvirtina, kad jis pradėjęs yra tą dievotą karą Lietuvoje.

Kiet. bajorai, vieni dėl giminystės, kiti dėl naudos savo, kiti gobėdami ko naujo, pulkais metė katalikystę ir stačiatikystę, ir visur po dvarus užvesdinėjo kalvinizmą, statydami naujas bažnyčias, ar pertaisydami bažnyčias ir cerkves. Patys kunigai, metini altonius, priėmė naują įmonį ir atsisakinėjo nuo alibato. Iš Lietuvos ugnis reformacijos platinosi į Baltarusiją, Pagirius ir Žemaitiją. Žemaitijoje, vyskupui Jurgiui Petkevyčiui dalykaose tikėjimo atležus, taip kalvinizmas paplito, jog jo įpėdinis, vyskupas Melchioras kunigaikštis Giedraitis, vos 6 ar 7 katalikų kunigus berado (iš viso buvę Lietuvoje pirm to 700 katalikiškų parapijų). Kyjevos vyskupas Pocius pametė vyskupiją ir sugrįžo į svietišką stoną. Visa beveik šlėkta Lietuvos, katalikiška ir stačiatikiška, atmainė savo tikėjimą. Tas pats buvo miestuose šlėktos ir karališkuose. Tarpe magnatų priėmė kalvinizmą šitie namai: Kiškos, Chodkevyčiai, Glėbavyčiai, Sapiegai, Šliuška, Zavišai, Višnioviečiai, Voinos, Pociai, Abromavyčiai, Valavyčiai, Aginskiai, Zėnavyčiai, kunigaikščiai Prunskiai, Golovčinskiai, Naruševyčiai, Tolvašiai, Dėrogostai-kiai, Puzinos, Šemiotai, Gruzauškiai, Gor-kiai ir tt. Tik kaimų liaudis laikėsi senos vieros, ypač jeigu buvo stačiatikiškais. Bet ir liaudį šlėkta ėmė versti į kalvinizmą, taip jog jau apie 1555 m. buvo daug parapijų ir bažnyčių kalviniškų Lietuvoje. Prie pirmiausiųjų priguli: liet. Brasčiuose, Vilniuje, Klecke, Nesvieziuje, Dzievaltave, Oršoje, Ikazneje, Ivine, Šilėnuose, Kėdainiuose, Biržiuose,

Rykantuose ir tt. Gruodyje 1557 m. buvo laikomas synodas Vilniuje, kur keliosdešimtys pastorių susirinko.

Teip greitam išsišakojimui kalvinizmo prigėlbėjo buvimas 1552 m. Zyg, Augusto Vilniuje, apspisto žmonėmis prilankiais dėl reformacijos. Tuomet tai Radivilas, įsteigęs savo palociuje helvėtišką dievnamį, prikalbino monarchą atkakti ir ten pasimelsti. Išgirdęs apie tai domininkonas Ciprijonas, suffraganas Vilniškis (Norbutas sako — vyskupas Valerijonas), užstojo kelią bejojančiam į dievnamį monarchui su daugeliu senatorių ir nuvesdino į katalikų bažnyčią, suomi užbėgdamas atvertimą Zyg. Augusto į kalvynizmą.

Nors kunigai katalikų, ypačiai Domininkonai, visai mėgino stabdyti religiškas innovacijas, vienok iš svetur vienval plaukė reformacijos apaštalai. 1555 m. į Vilnių atkako vokiškas kunigas Jonas Vinkleris, kur bažnyčioje šv. Onos pamokslininkaudamas pasėjo mokslą Martino Liuterio, iki kunigai susiprato. Iškeikė jį vyskupas Povilas Olšanskis ir išgujo iš miesto. Bet tai negėlbėjo nieko, nes liuterizmas mieste pasiplatno, ypačiai per prilankumą Morštino, turtingo miesčionies, ir niekadės tarpe Vilniečių netaps išravėtas.

Kad vyskupas Povilas 1553 m. numirė, Žemaitijos vyskupas Vaclavas Vierzbickas sušaukęs buvo diecezijos sinodą, vasaryje 1555 m., dėl užbėgimo platinimuisi erezijos, kur net šnekama buvo apie įsteigimą šventos Inkvizicijos dėl religiškų reikalų! Popiezius Povilas IV prisiuntė savo nuncijų, vyskupą Veronos Aloizą Lipomani, kurs ilgai užtruko Vilniuje ir mėgino stabdyti platinimąsi reformacijos. Jis smarkiai aštrus buvo dėl žydų ir kitvierių, vienval vaidyjos su magnatais; už tai rašinėjamos buvo ant jo satyros. Galiaus ir jau atgriso imtynės ir jis prašė, kad jį atšauktų namon, nėsą prisibijęs dėl savo gyvasties. Karalius pats šaltai klausėsi išmėtinėjimų, jam daromų per katalikų vyskopus, o su meile skaitė gromatas Melanchtono, mokytinio Liuterio. Vienok iš Lucko perkėlė ant Vilniaus vyskupystė 1556 m. Valerijoną Protasevyčių, kurs Lietuvai blėdies daug pridirbo. Jau 1567m. jis prašinėjo karaliaus, kad uždraustų viešus ir privatiškus susirinkimus kitvierių, užsakė maldas už viehybę bažnyčios, processijas, litanijas po visą dieceziją.

Kitvieriai Maž. ir Did. Lenkijos buvo susivieniję per sinodą Kozminke 1555 m.; jie rįžosi pritraukti į vienybę helvėtišką bažnyčią Lietuvos, idant patikrinti pergale dėl dissidentų. Jie pasiuntė 1560 m. Blandratą pas Mik. Juodį Radivilą, prašydami suvienyti liet. bažnyčią su bažnyčiomis kalvynizmo Maž. Lenkijos ir su čechiškais broliais Did. Lenkijoje, po draug idant helvėtiškas bažnyčias Lietuvoje apsergėtų nuo schizmos, platinamos per Stankarą apie šv. Treybę Maž. Lenkijoje. Radivilas priėmė Blandratą mandagiai, nusiuntė į Maž. Lenkiją 1.000 tolerių ant mokyklų ir vargšų, ir išsiuntė savus paslus ant synodo, kurį laikė kalvyniškiai Maž. Lenkijos su čechiškais broliais Did. Lenkijos — Ksiaže, spalyje 1560 m., apskelbdamas: 1) kad sutinka su jais moksle evangelijos, 2) kad nori pazinti discipliną, ir ką užgirs synodas, tą priims; 3) kad Radivilas dėl pagelbėjimo mokyklos d-ruvi Lizmaninui kasmet mokės 100 tolerių, ir kad nupeikia mokinimą Stankaro.

Bet Radivilas, kliaudamasi savo galybe ir turtais, po draug tikėdamasi pasimirus ligustam Zyg. Augustui užimti sostą did. kunigaikščių Lietuvos, vengė susivienyti su kalvy-

niškiais Lenkijos. Nors buvo keli synodai laikomi per dissidentus Did. ir Maz. Lenkijos, jis tik syki nusiuntė savo delegatą iš priezasties sehizmos, kurią platino Stankaras, Blandrata, Gonėzius ir kiti tarpe kalvinų savo pamokymais apie šv. Treybę. Pastarus metus gyvatos Radivilas daug rupinosi apie religijos dalykus. Lietuviški ir lenkiški dissidentai neturėjo dar liturgiškų knygų, nė Biblijos savo liezuviuose. Radivilas pakvietė į darbą tulus mokytus vyrus—S. Žacių, P. Statorių, G. Arzacių, And. Trzecieškį, J. Lubelėiką ir k., ir užbaigtą išguldymą Biblijos davė 1563 m. Vojevodka, Krokavos drukoriui, partrauktam tyčia į liet. Brasčius (kur Radivilas buvo stora 2 a), išspausdinti, išdėjęs apie 10.000 lenkiškų auksinų ir pašventęs puikų išdavimą Zyg. Augustui. 1561 m., kad monarchui liepiant sutvarkino reikalus Vidžemio ir Kuršo, savo dvarą Vilniuje apvertė į dievnamį, o veikia po tam naują bažnyčią pamuryti liepė. 1563 m. Vilniuje besilankanti Zyg. Augusta prilenkė panaikinti Jagėlos statutą, išleistą Horodliuje prieš kitatikius, o atimanti urėdus ir garbę nuo jų. Nežiurint ant geros sveikatos ir ne per žilos senatvės, Radivilas pasimirė 28 d. gegužio 1565 m., į 3 metus po numirimui pačios Elzbietos Šyplovieckaitės; abiejų lavonai sudėti tapo Vilniuje bažnyčioje jo pylies. Merdėdamas, pasišaukė vyriausią sunų Mikalojų Kristupą, vadinamą Sierotka (Našlaičiu), ir ragino, kad laikytųsi kalvynizmo ir globtų bažnyčias ir palstorius.

Radivilo mirtis buvo dideliu smugiu dėl kitvierių, ypačiai dėl helvėtiškųjų bažnyčių Lietuvoje: jis turėdamas išsiti. kėjimą Zyg. Augusto, tikslai pats tegalėjo užhėgti įvesdinimui Jezuvitų į Vilnių, tų pavojingų reformacijos neprietelių; jis tik pats tegalėjo palaikyti kalvynizme savus sunus, kurių atvirtimas į katalikystę neapskaitomą skriaudą tam tikėjimui padarė Lietuvoje; jis tik pats tegalėjo prašalint ar bent susiaurint sehizmą, kurią įnešė į kalvynizmą Gonėzius ir kiti Pagiriuose ir Lietuvoje.

Mirus Mikalojui Juodžiui Radivilui, galva reformacijos Lietuvoje pastojė Mikalojus Radivilas Rudis (rufus), brolis karalienės Barboros, did. liet. hetmanas ir vaivada, numirus Mikalojui Juodžiui, Vilniškis, kunigaikštis Birziuose ir Dubinkoje, pametęs jau seniaus katalikystę. Tapęs kalvyniškiu, Radivilas rėmė savo bendravierius, ir plačiuose buvo lobiuose, kaip Birziuose, Dubinkoje, Keidainiuose, Kaidanave ir tt. steigė ir apdovanojo bažnyčias, o po M. Juodžio Radivilo apėmęs Vilniaus vaivadybę, savo ženklumu ir įtėkme, o už vis uolumu, labai daug patarnavo Lietuvos kalvyniškiems.

Kad Radivilai ir kiti kilti namai kalvynizmą Lietuvoje su nenuoalsia uolybe platina, jo paties tarpe tuojau iš pradžių ėmė kilti sehizma. Daugelis pastorių ir šlėktos to tikėjimo ėmė linkti prie Ariaus mokslo, atnešto į Lenkiją 1551 m. per Lelijų ir Faustą Socinus, kurie buvo pasekėjais garsaus Ispanijoje daktaro Mikolo Servetaus. Pėdsakus to mokslo—unitarų arba antitrinitarų—randame jau Lietuvoje apie 1558 m. Kas pradėjo jį sėti? Gal—but Petras iš Goniądzo, nors jis galėjo į Lietuvą patekti per Blandratą daktarą medicinos, tankiai viešintį pas M. Juodį Radivilą; per Lizmaninį, kurs kaipo priedvarinis kapelionas nesykį Lietuvoje buvojo su Zyg. Augustu; per Čechavyčių ir Kryškauskį, kurie, pirma negu mokslą Socino priėmė, buvo pastoriais buvę prie liet. kalvyniškų bažnyčių; galiausiai per Stankovą, kurs, apsigyvenęs Karaliau-

čiuje, rado Lietuvoje daug šalininkų; o gal jis buvo mūsų šalies produktu? Kaip nebuk, toji sektą greitai pasiplatino po Lietuvą (ypač vaivadystoje Novogrodko ir liet. Brasčių) ir turėjo už vadą Joną Kišką iš Ciechanovco, baisiai turtingą liet. magnatą (jis turėjęs 700 kaimų ir miestelių). Kad sustabdyti jos platinimą-i, pastoriai ir globėjai kalvynizmo sušaukė synodą gruodyje 1558 m. į liet. Brasčius. Pakviestas ten vyriausias sėjikas to mokslo Petras iš Goniądzo, gynė jį gusiai, ypač taikydamas ilgoje savo kalboje į krikštą mažų vaikų ir mokymą kitų krikščionių apie Sunų Dievo. Toji kalba suerzino daugelį kalvynistų, bet išvedė apie Treybę ir krikštą mažų vaikų, beje labiausiai paplatino atgavintą mokymą Ariaus po Lietuvą ir aplinkines provincijas. Tačiau tai sektai, darančiai nemažą skriaudą žmonių draggijai—nes mokino, kad nuodėme yra tarnauti savo šalei su ginklu, patarme arba urėde—priešgyniavo visaip kaip Mikalojus Juodis Radivilas, Vilniaus vaivada, ir savo pastoriais prie bažnyčios Nesviežiuje ir Kleeke aštriai įkalė, kad laikydami prie kalvynizmo netramdytų taikos bažnyčioje. Tais pastoriais buvo Raulas Kryškauskis ir Simas Budnis.

Arianizmas įgyjo netikėtą sudrutinimą net iš Moskvos ypatoje garsaus ten eretiko Theodosiaus Kosoi, kurs iš Moskvos su draugais jo synodo 1554 m. Theodosius turėjo didelį pasisekimą lietuviškoje Rusijoje, ir nestebėtina, kad rašėsis prieš jį minykas Zinovij užtėmyja: „rytus ištvirkino velnias su Bachmetu, vakarus su Martinu Vokiu (Liuteriu), o Lietuvą su Kosuju“.

Nemažesnius užtvarus dėl jos sustabdymo tvėrė Jonas Chodkevyčius, did. liet. stalininkas, ir Simas Žacius, pirma pastorius liet. Brasčiuose, o vėliau pirmas superintendentas Vilniaus distrikte, kurs M. Juodį ir kitus liet. magnatus tankiai gromatose graudeno, idant neleistų platintiesi arijonizmui ir pats prieš tą sektą atspausdino knygelę 1559 m. išpažinimas vieros Vilniškės bažnyčios. Iki M. Juodis Radivilas buvo gyvas, arijonai nedrįso atsiskirti nuo kalvynistų Lietuvoje; bet jam mirus kiteip ėjosi: Vilniuje, židinyje kalvynizmo, pastorius Čechavyčius atvirai perėjo ant šalies Socijonų, pradėjęs papiktinančius vaidus apie krikštą mažų vaikų su savo kollega Vendrogoskiu, teip-gi pastoriais Vilniuje, su Katerla ir Karnickiu, sąnariais Vilniškės bažnyčios. Veikia arijonai teip pasiplatino Lenkijoje ir Lietuvoje, kad patys 1564 m. Brzeziniuje Kyjavuose, o po tam Vengrave gruodyje 1565 m. synodus kėlė. Į pirmąjį synodą suvažiavo Lutomierskis, superintendentas, Mik. Žytnas, Dan. Bylinskis, Grigas Pauli, St. Paclesius, pastorins iš Liublino, Mar. Krovickis ir tulas pastorius Baltrus iš Did. Lenkijos, Povilas iš Lietuvos ir daugelis kitų. Liet. kalvynistai pasiuntė ten Mik. Vendrygauskį ir And. Cyznerį, graudendami, kad malšintų scissiją tarp jų ir atstojančių nuo Kalvino mokslo Socijonų. Pastangos paslų kalvynistų nebuvo smarkios—nes pats Vendrygauskis jau siurbavo kalvynizme—ir todėl neatnešė jokio vaisiaus. Į Socijonų sinodą Vengrave, tyčia ėion paskirtą, idant liet. bendravieriai lengviaus galėtų dalyvauti, susirinko 48 pastoriai, svietiškių ypatų 14. Pirmsėdžiu synodo aprinktas tapo Jeronimas Pili pauskis. Skaitė gromatas nuo Vytebsko vaivadienės Kiškienės, nuo Onos Radivilienės ir k., teip-gi nuo senionų ir bažnyčių

(Toliau bus)

Rymo popiežius jau buvo atmetęs nuo savo bažnyčios (t.y. valdžios) kunigus marijavitus, platinančius savo mokslą Lenkijoje ir Lietuvoje, o dabar vėl išleido encikliką, šaukdamas, kad atsiverstų ir imtų klausyti vyskupų; tam atsivertimui popiežius davė 20 dienų, o po tam laikui ketina marijavitus jau ištikrųjų iškeikti.

Aukos.

Revoliucijos reikalams.

Scranton, Pa. Per vestuves M. Jurgelevičiaus su Jieva Mockiute pas J. Mockų sumesta, per S. Mockaus užmanymą, revoliucijos reikalams (L.S.D. P-jai) \$2,30. (Atsiuntė J. Kubilius, \$3,30).

Pittsburg, Pa. Ad. Paulekas, A. Paulekienė, Fab. Kasačauskas (lenkas), J. Marcinkevičius, V. Brazauskas po 25 c.; J. Paulekas, Ant. Paulekas, J. Daugininkas po 50 c. — \$2,25
Buvo (žr. N. 1) \$87,86

Viso labo \$93,41

Kankiniams.

So. Boston, Mass. Per Det. Dukt. D-tės prakalbas \$15,00
Buvo (žr. N. 1) \$9,75

Viso labo \$24,75

Susirinkimai.

Philadelphia, Pa. T. M. D. 5 kp. laikys savo metinį susirinkimą, Kliubo salėje, 943 So. 2nd str., 11 d. Sausio, vakare. Einant rinkimams centrališkojo komiteto, teip-pat mirus kuopos sekretoriui, randasi daug reikalų ir visi užprašomi susirinkti kuoskaitlingiausiai. Kp. Komitetas.

Ant pardavimo.

Farmą parduoda su gera žeme, nauja staba ir kluonas su tvartu.

Ant pardavimo lotai Hile dale, naujos mainos ir geri darbai. Dasižinokit „Vien. Liet.“ Redakcijoj.

Ant pardavimo namai geroj vietoj ant gyvenimo, dėl dviejų šeimynų ir vienos.

Pajieszkėjimai.

Pajieskau savo draugo Juozo Pietario, paeina iš Suvalkų gub., Marijampolės pavieto, Kvietiškių gmino, Trebiškių kaimo, pereitą vasarą gyveno Benld, Ill., o dabar girdejuo buna apielinkej Spring Valley, Ill. Jis pats ar kas kitas teiksis duoti žinią ant adriso:

Juoz. Stepanavičia
Box 535
Collinsville, Ill.

Bažnytiniai rubai

Labai pigiai ant pardavimo kaip tai: arnotos, kopos, stulos, kamžos, albos, kielikas, monstrancija, kryžius ir tt.

Daiktai yra gana gražiai užlaikomi ir nokiek nesuniekuoti, bet mes pirkėjams atiduosim už prieinamiausias prekes. Norintieji arčiau dasižinoti apie spalvas drabužių, padarymą ir prekę rašykite per laiškus ant šio entrašo:

P. Grinius, 210 S. Eataw str.,
Baltimore, Md.

Dekavoju publikai

už pagalbėjimą mano užsiėmime ir pasitikiu ant toliaus apturėti nuo jusų simpatiją perkant pas mane laikrodėlius, žiedus, rėmus, abrozus ir visokius tavorus.

STANLEY GOOD,

154 East Main str.
PLYMOUTH, PA.

„Lietuvos Ukininkas“.

LAIKRASZTIS

Lietuvos Demokratų Partijos, skiriamas Lietuvos darbo žmonėms. Išėina viena kartą per savaitę iš Vilniaus, Lietuvos.

Jame telpa teisingos žinios iš visos Lietuvos ir kitų kraštų svieto.

Lietuvoj metų prekė... \$1.80;
Amerikoje..... \$2.50.

Kam yra miela prigimta šalis tėvynė Lietuva, tai užsirašykite minėtąjį laikraštį, iš kurio žinosite kas ten dedasi dabartiniame revoliucijos laike, ir geri pamokinimai ukės reikaluose.

Vienas no. dėl pamatymo 5 centai
M. J. DAMIJONAITIS,
3120 So. Halsted st., Chicago, Ill

Darbo Offisas.

Kas nori gauti darbą arba darbininką, tegul kreipiesi pas:

JURGI MACEVICZIŲ,
136 E. Main st. Plymouth, Pa.

Maziau mirėiu.

Prastas yra įspudis kad mūsų pr tėviai ilgiau gyveno ne kaip dabartinė gentkartė. Statistika parodo mažiausią skaitlių myrių dabar negu kada pirmiau, tas priguli nuo geresnio gydymo ligų, nuo užžiurėjimo sveikatos ir nuo suprotingesnio vedimo gyvenimo. Mēs zinome kad gydant vos pasirodžius pirmiems ženklams ligos, mēs galime prašalinti perėjimą į sunkią ligą. Tokios ligos, kaip patrotinimas apetito ir silpnumas, yra lengvai išgydomos su Trinerio Amerikoniškuoju Elik-syru Kartausiaus Vyno. Suteikia kunui pajiegą apsaugojimo nuo ligų; atnaujina kraują ir prašalina nereikalingą medegą iš kuno. Sutevirtina nervus ir muskulus, pripildyta šviežiu krauju, tavo visa sistema padaro tvirta ir sveika.

Gaunamas visose aptiekose, arba pas patį fabrikantą — Juozapą Trinerį 799 So. Ashland ave., Chciago, Ill.

Lengvas darbas!

Geram žmogui nusipirkus drukuojamą mašiną spaudinėt visokius tikietus popierius knygeles ir tt. yra geras uždėtis aš parduodu su visais įtaisymais ir visokioms literoms labai pigiai mašiną. Akvatninkas dasižinok daugiau per gromatą, adrisuok:

G. Baronas,

131 16th st. S. S. Pittsburg, Pa.

„Vienybės Lietuvninkų“ keliaujantis agentas.

MAGISZKU SLAPTYBIU KATALIOGAS

DYKAI

Bus nusius-tas kožnam kuris jo pa-reik-alaus prisiusda-mas už 2c marke. Pa-mokinantis ir naudin-gas kožnam

JOSEPH HERMON
676 N. ROCKWELL ST. CHICAGO

SPAUSTUVE

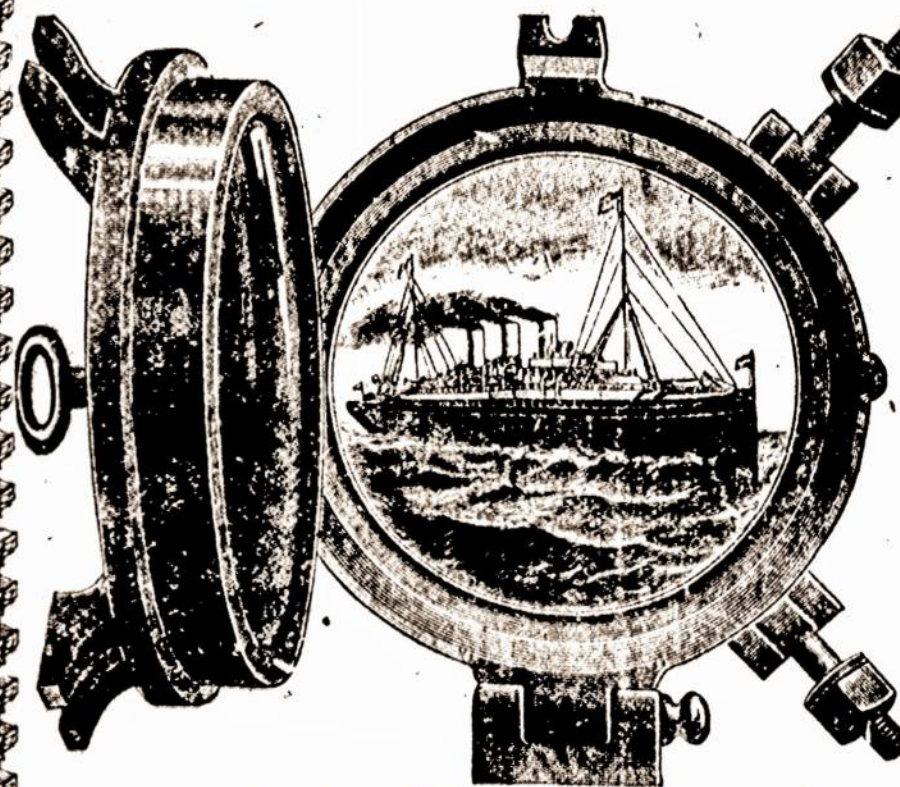
„VIENYBES LIETUVNINKU“

Spausdinasi visokios knygos, konstitucijos draugystoms, apgarsinimai, tikietai, bilos, gromatos ir kiti visoki darbai.

Darbas atliekamas yra greitai ir pigiai

PARDUODA LAIVAKORTES

Ant visų geriausių kelių ir greičiausių laivų.

Siunczia pinigus

į visas svieto dalis greitai ir pigiai. Norinti kad pinigai siuncziami į tėvynę nepražutų ir kuo greičiausiai nu-eitų, tegul kreipiasi po sziuom antraszu:

J. J. Pauksztis & Co.,
224 East Main str. PLYMOUTH, PA.